

מסכת נדרים דף עח.

• (דף עז-עח.) אמר ר' יוחנן...

ובעל שאמר בלשון חכם, שאמר מותר ליד, (2)	חכם שאמר בלשון בעל, שאמר מופר ליד, (1)
לא אמר כלום,	
דתניא, "זה הדבר", החכם מתיר ואין בעל מתיר, שיכול, ומה חכם שאין מפר, מתיר, בעל שמפר, אינו דין שמתיר, תלמוד לומר "זה הדבר", חכם מתיר, ואין בעל מתיר	
לשון בעל מפורש הוא בכתוב, דהיינו לשון הפרה,	
(1)	
לשון חכם דהוי מותר ליד משמע ליה מדכתיב לא יחל דברו, כלומר לא יעשה דבריו חולין, ודרשניו אבל אחרים מוחלין לו, שעושין אותו חולין, ובחולין מותר שייד למימר בהו	
(2)	

• דברי הר"ן...

בירושלמי משמע, דחכם נמי מצי קאמר אין כאן נדר, אין כאן שבועה,
דגרס התם בעל שאמר בלשון חכם, והחכם שאמר בלשון בעל, לא אמר כלום,
אלא זה אומר כהלכתו וזה אומר כהלכתו, הבעל אומר מופר ליד, והזקן אומר אין כאן נדר אין כאן שבועה,
ולפי זה משמע לי דלישנא דמיפר שייד מכאן ואילך, ולישנא דמותר בדבר שהיה מותר מעיקרו

• (דף עז-עח.) תניא אידך...

תניא אידך... (דף עח.)	דתניא... (דף עז-עח.)
"זה הדבר", בעל מפר ואין חכם מפר,	זה הדבר", החכם מתיר ואין בעל מתיר,
שיכול, ומה בעל שאין מתיר, מפר, חכם שמתיר, אינו דין שמפר,	שיכול, ומה חכם שאין מפר, מתיר, בעל שמפר, אינו דין שמתיר,
תלמוד לומר "זה הדבר", בעל מפר, ואין חכם מפר	תלמוד לומר "זה הדבר", חכם מתיר, ואין בעל מתיר

מסכת נדרים דף עח.

• ברייתא - נאמר כאן...

ונאמר להלן בשחוטי חוץ "זה הדבר"	נאמר כאן בנדריים "זה הדבר"
<p>מה כאן בנדריים דראשי המטות כתיב בהו, אף להלן בשחוטי חוץ, ראשי המטות</p>	<p>מה בשחוטי חוץ אהרן ובניו וכל ישראל, דהא כתיב בריש ההיא פרשה "דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל", שכולן שוין בה, אף בפרשת נדרים, אהרן ובניו וכל ישראל, דכולן כשרין להתיר את הנדר</p>
<p>ראשי המטות בשחוטי חוץ למאי הלכתא? אמר רב ששת, לומר שיש שאלה בהקדש, שאם הקדיש בהמה ושחטה בחוץ, ואח"כ נשאל עליה, פטור, דכיון שיש שאלה בהקדש, כאילו לא הקדישה מעולם דמי, דחכם עוקר הנדר מעיקרו</p>	<p>אהרן ובניו וכל ישראל בפרשת נדרים למאי הלכתא? אמר רב אחא בר יעקב, להכשיר שלשה הדיוטות, (1) ואע"פ ד"ראשי המטות" כתיב, דמשמע אבל הדיוטות לא, אמר רב חסדא ואיתימא רבי יוחנן, ביחיד מומחה (2)</p>
<p>(1) כתב הר"ן, האי הדיוטות דאמרי, לא כולהו הדיוטות כשרין, אלא הנהו דכי מסברי להו מיהא סברי, וכדכתיבנא בפרק ארבעה נדרים (לעיל כג.), והיינו דגרסינן בירושלמי, שלשה שהן יודעין לפתוח, מתירין כוקן, ונראה בעיני דנהי דלא שוו נדרים לשחוטי חוץ, דהא בשחוטי חוץ כולהו שוו, ולא מוקמא גזרה שוה, לא קשיא מידי, דממילא משמע האי כדיניה והאי כדיניה, דהדיוטות דגריעי כולי האי, דאפילו כי מסברי להו לא סברי, סבי דבהתא נינהו, ופשיטא דלא חזו להתיר נדרים, דכיון דלא סברי כלל, אפי' כשהן מתירין, אינן יודעין מה מתירין</p>	
<p>(2) דכיון דגז"ש מרבי הדיוטות, וראשי המטות ממעט להו, על כרחך אית להו לקיומי תרוייהו, ראשי המטות ביחיד, והדיוטות בשלשה, וכי תימא תלתא מנא לך, כיון דמפקת ליה מחד, אוקמיה אתלתא כעין ב"ד</p>	

• סיכום

כל ישראל	ראשי המטות	גזירה שוה של "זה הדבר" שנאמר...
היתר נדרים בשלשה הדיוטות	היתר נדרים ביחיד מומחה	בנדריים
האיסור בכל ישראל	יש שאלה בהקדש	בשחוטי חוץ

מסכת נדרים דף עח.

• סיכום

גזירה שוה של "זה הדבר" שנאמר...	ראשי המטות (נאמרה בנדרים)	כל ישראל (נאמרה בשחוטי חוץ)
בנדרים	היתר נדרים ביחיד מומחה	היתר נדרים בשלשה הדיוטות
בשחוטי חוץ	יש שאלה בהקדש	איסור שחוטי חוץ בכל ישראל

• לב"ש....

לבית שמאי דאמרי אין שאלה בהקדש,
<p>דהקדש טעות, הקדש, וכיון שכן, ודאי לב"ש אין שאלה בהקדש, דשאלה לא מהני אלא משום דהוה ליה כנדר טעות,</p>
<p>"ראשי המטות" דכתיב בשחוטי חוץ, למאי הלכתא, דכיון דילפינן גזירה שוה מנדרים, הוה להו שחוטי חוץ, כאילו כתיב בהו נמי "ראשי המטות", וליכא למימר לאשמועינן דיש שאלה בהקדש, דלב"ש אין שאלה בהקדש?</p>
<p>תירוץ הגמרא - בית שמאי לית להו גזירה שוה</p>

מסכת נדרים דף עח

• "זה הדבר" בפרשת נדרים...

<p>לב"ש דלית להו גזירה שוה, "זה הדבר" בשחוטאי חוץ למאי כתיב?</p>	<p>לב"ש דלא מוקמי לה לג"ש, "זה הדבר" בפרשת נדרים למאי כתיב?</p>
<p>תירוץ - לומר על השחיטה חייב, ואין חייב על המליקה (2)</p>	<p>תירוץ - לומר חכם מתיר ואין בעל מתיר, בעל מפר ואין חכם מפר (1)</p>
<p>אלא לבית שמאי, להכשיר שלשה הדיוטות מנלן, דהא לב"ה, ילפינן להו מגזירה שוה דשחוטאי חוץ?:</p>	
<p>תירוץ - נפקא להו מדרב אסי בר נתן, דכתיב "וידבר משה את מעדי ה' אל בני ישראל",</p>	
<p>ותניא, רבי יוסי הגלילי אומר, "מועד"י נאמרו, ולא נאמרה שבת בראשית עמהן, בן עזאי אומר, "מועד"י נאמרו, ולא נאמר פרשת נדרים עמהן,</p>	
<p>רב אסי בר נתן קשיא ליה הא מתניתא, אתא לנהרדעא לקמיה דרב ששת, ולא אשכחיה, אתא אבתריה למחוזא,</p>	
<p>ותו, מועדי ה' נאמרו, ולא נאמרה פרשת נדרים עמהן? והא מסיטרא (סטרא תרגום של קצה) כתיבא, דפרשת נדרים כתיבא בקצה פרשת המועדות, דבסדר פנחס כתיבי כולוהו מועדות, ובתר הכי בראשי המטות פרשת נדרים?</p>	<p>אמר ליה לרב ששת, מועדי ה' נאמרו, ולא נאמרה שבת בראשית עמהן? והא כתיב שבת עמהן, דבסדר אמור אל הכהנים כתיבא שבת, ומועדות בתר הכי, בחדא פרשתא?</p>
<p>אמר ליה רב ששת לרב אסי בר נתן, הכי קתני, מועדי ה' צריכין קידוש בית דין, שבת בראשית אין צריכה קידוש בית דין (3), כדכתיב "אשר תקראו אותם", קרי ביה 'אתם', שצריכין ב"ד לקדש ראשי חדשים כדי לעשות המועדות בזמן, מועדי ה' צריכין מומחה, ואין פרשת נדרים צריכין מומחה, שמתירין אפילו בבית דין של שלשה הדיוטות, (4)</p>	
<p>וכיון דשבת ונדרים סמיכי למועדות, וכתיב במועדות "אלה", למעוטא משמע, דממעט להו כל חד וחד למילתיה, שבת לקידוש ב"ד, דאיהי קבעה אנפשה, ונדרים לומר דלא בעי' בהו מומחין, דאפילו בהדיוטות סגי</p>	
<p>אמר רב חסדא ואיתימא רבי יוחנן, ביחיד מומחה, ולהכי כתיב "ראשי המטות", לאשמועינן דהיכא דהוי מומחה, ביחיד סגי, וממעוטא "דאלה" ילפינן דהיכא דהוו הדיוטות, מתכשרי בשלשה</p>	<p>קושית הגמרא - והא בפרשת נדרים "ראשי המטות" כתיב, אלמא הדיוטות אין כשרין להפרת נדרים?</p>
<p>(1) וכי תימא, ולב"ה דמוקמי לה לג"ש מנא להו הא, איכא למימר דמיניה נמי ילפי לה, דנהי ד"זה הדבר" דנדרים לאו מופנה הוא, כיון ד"זה הדבר" דשחוטאי חוץ מופנה הוה ליה מופנה מצד אחד ולמדן</p>	
<p>(2) ובית הלל נפקא להו מדכתיב "אשר ישחט", וכדאיתא בתורת כהנים</p>	
<p>(3) שבת בראשית אינה צריכה קידוש ב"ד, שאין ב"ד צריכין לקדש אחד בשבת, כדי לעשות שביעי לו שבת, והיינו דקתני מועדי ה' נאמרו לענין קדושת ב"ד, שבת בראשית לא נאמרה עמהן לאותו ענין של קידוש,</p>	
<p>(4) והיינו דקאמר בן עזאי, מועדי ה' נאמרו לענין שצריך מומחין לקדש את החדש מפני המועדות, דמדכתיב אשר תקראו אותם, ולמשה ואהרן קאמר, משמע דבעי תרי מומחין כוותייהו, ואין ב"ד שקול, ומוסיפין עוד אחד, הרי ג',</p>	

מסכת נדרים דף עח

• סיכום

בית שמאי	בית הלל	
✘	✔	גזירה שוה של "זה הדבר"
מיעוט של "אלה" אצל מועדים, למעט מומחה, וסגי בג' הדיוטות, ו"ראשי מטות" ליחיד מומחה	גזירה שוה של "זה הדבר", "ראשי מטות" ליחיד מומחה "וכל ישראל" לג' הדיוטות	שלושה הדיוטות, ויחיד מומחה
אין שאלה בהקדש	יש שאלה בהקדש מגזירה שוה ד"ראשי מטות" בשחוטי חוץ	שאלה בהקדש
בעל מפר, ואין חכם מפר, חכם מתיר, ואין בעל מתיר	בעל מפר, ואין חכם מפר, חכם מתיר, ואין בעל מתיר	"זה הדבר" בנדרים
שחיטה ולא מליקה	מופנה מצד אחד לגזירה שוה	"זה הדבר" בשחוטי חוץ
"זה הדבר", שחיטה ולא מליקה	"אשר ישחט"	שחיטה בשחוטי חוץ, ולא מליקה

מסכת נדרים דף עח:

• דברי הר"ן בענין יחיד מומחה...

ומשמע מהכא, דיחיד מומחה דשרי נדרים, דוקא סמוך, כמומחה של מועדי ה', דהיינו משה ואהרן,

דאין הפרש בין זה לזה, אלא שמועדי ה' צריכין שלשה מומחין, ונדרים סגי ביחיד

(וההכרח לזה דאין הפרש בין זה לזה, ובעינן סמוך ביחיד, משקו"ט של הגמ';

שהרי הגמרא הקשתה על מה שלמדנו למעט שאין צריכין

מומחין בנדרים כמו במועדות, שזה אינו, שהרי "ראשי המטות" כתיב,

וא"כ משמע שראשי המטות היינו מומחין, דאם לא כן,

מה קושית הגמרא, הרי שפיר נתמעטו נדרים ממועדות, שאין צריכין מומחין כמותן),

אבל הרמב"ם ז"ל כתב בפ"ו מהל' שבועות, הלכה ה', דכל שהוא רב מובהק מתיר יחיד, (ולא בעינן סמוך)

ולפ"ז אמרו דהא דפרכינן הכא, והא בפרשת נדרים "ראשי המטות" כתיב,

לא פריך אמאי דאמר דפרשת נדרים אינה צריכה מומחה, דראשי המטות לאו סמוכין משמע,

דבכל דוכתי דבעי מומחין "אלהים" קרי להו, והכא כיון דלא כתיב בהו אלא "ראשי המטות", פשיטא דלאו מומחה סמוך קאמר,

אלא למאי דאמרינן דאפילו ג' הדיוטות פריך, דהא "ראשי המטות" דלא משמע מומחין, אפ"ה לאו הדיוטות נינהו,

ואמר רב חסדא ביחיד מומחה, כלומר דגמירי וסביר (ולא סמיך),

ולדידי קשיא לי, אי הכי ג' הדיוטות מנלן ממעוטא ד"אלה",

נימא מומחין הוא דלא בעי כמועדי ה',

אבל תלתא דגמירי וסבירי בעינן, וכדכתיב "ראשי המטות",

וכי תימא, אי הכי מעוטא ד"אלה" למה לי, דהא מ"ראשי המטות" נמי משמע דלא בעיא מומחין (סמוכין), וכדכתיבנא,

ליתא, דאי מעוטא ד"אלה" דכתיב במועדי ה', לא מצית מוקמת ליה למילתא אחריתי, שפיר קאמר,

אבל כיון דמצית מוקמת ליה למעוטי שבת, שאין צריך קידוש ב"ד, תו לא מייתר לך מעוטא ד"אלה",

ומעוטא נמי שפיר מקיים לשבת בראשית, ולפרשת נדרים דכתיב גבי מועדי ה', שאין אחד מהן שוה למועדות לקידוש ב"ד ולמומחין,

ואכתי נבעי בנדרים תלתא דגמירי וסבירי?

וניחא לי, דאי הכי, סמיכותא דנדרים למועדי ה' למה לי,

אלא ודאי כיון דאסמכינהו רחמנא, גלי לן דמעוטא ד"אלה" אנדרים נמי קאי,

ולמאי, אי דלא בעי מומחין (סמוכין), מ"ראשי המטות" נפקא, אלא ודאי דמשום סמיכותא משמע דלמעוט דנדרים נמי אתא,

והכי מדריש "אלה" דהיינו מועדות, אפי' כשהן ג', צריכין מומחין דידהו דהיינו סמוכין,

אבל נדרים כל שהן ג', אינן צריכין מומחין דידהו, דהיינו "ראשי המטות" דגמירי וסבירי,

אלא בחד מיניהו סגי, כן נ"ל

מסכת נדרים דף עח:

• המשך בדברי הר"ן בענין יחיד מומחה...

ומייתו ראה להך סברא דלא בעיא סמוך, מדאזדקיך ליה רב לרב חננאל יחידי, והא רב לאו סמוך היה,

ואי מהא לא איריא, דבירושלמי משמע שנטל רשות מן הנשיא, דגרסי' התם מהו למנות הזקנים לדברים יחידים, נשמעינה מן הדא, רב מתני להתיר נדרים ולראות כתמים מן דדמך, בעו גבי בריה מומי בכורות, אמר איני מוסיף לך על מה שנתן לך אבא, א"ר יוסי בר בון, כולא יהב ליה, לדון יחידי ולראות כתמים ולהתיר נדרים ולראות מומין שבגלוי מן דדמך, בעו גבי בריה מומין שבסתר, א"ל איני מוסיף לך על מה שנתן לך אבא ע"כ

אלמא רב רשותא שקל, ומש"ה איכא למימר דהוה מזדקיך יחידי,

ומיהו לא תימא דאדרבה האי ירושלמי דאייתי איפכא מוכח, דסמוך בעינן, דאי לא, למה ליה לרב למנקט רשותא, **דלא קשי'**, דמש"ה נקטיה, כי היכי דליהוי שרי נדרי בדוכתא דאיכא חשיבי מיניה, ואי לאו רשותא, לא יאי לתלמידא למשרא נדרא באתרא דרביה,

ומיהו עובדא אחרינא איכא בירושלמי דמשמע מינייהו דלא בעיא סמוך,

דגרס התם, אמר קמיה דרבי יוסי, רב הונא שרי נדרין, ר' זירא בעא קמיה דר' יוסי, רב הונא ראשי המטות, בתמיה, א"ל, ואין לית רב הונא, מאן אינון ראשי המטות, ורב הונא ראש לראשי המטות, **אלמא רב הונא, אע"פ שלא היה סמוך, הוה שרי נדרין ביחיד**,

וכי תימא רשותא נקט מריש גלותא, **אי הכי** מאי קמתמה ר' זעירא, רב הונא ראשי המטות, בתמיה, ור' יוסי נמי, למה ליה לאהדוריה רב הונא ראש לראשי המטות, תיפוק ליה דנקיט רשותא, **אלמא** משמע דנהי דלא נקטיה משום **זרב מובהק הוה, הוה שרי ביחיד**,

ורבינו שמואל ז"ל כתב בפרק י"נ כלשון הזה, הכא נמי **ביחיד מומחה בקי בגמ'**, כלומר **רב מובהק** (ולא בעי סמוך), וכבר כתבתי מזה בפ"ק דמכילתין, ובפרק ד' נדרים בס"ד,

וקשה לי, אי לא בעי מומחה אלא גמיר וסביר, היכי הוה סבירא לר' זעירא דרב הונא לא מצי שרא נדרא ביחיד?

ונ"ל דכיון ד"ראשי המטות" כתיב, משמע דהפרת נדרים נמסרה ליותר מובהקין שבדור, והוה ס"ל לר' זעירא, דרב הונא בדריה לאו בר הכי הוה, ולפיכך אני אומר, דלמאן דס"ל דלא בעינן סמוך, כל שהוא רב מובהק בדורו, מתיר יחידי,

והוצרכתי לכתוב זה, מפני שראיתי מי שכתב דאפילו למאן דס"ל דלא בעי סמוך, בזמן הזה ליכא מומחה דחזי להכי, והביא ראה מן הירושלמי דהוה מתמה מעיקרא אפ"י ברב הונא, **ולא נ"ל כן, אלא** אי לא בעי סמוך, כל היכא דגמיר וסביר והוי מראשי המטות לפום דריה, סגי

מסכת נדרים דף עח:

• אמר רב חנינא...

אמר רבי חנינא, השותק על מנת למיקט,	
כדי להקניט אשתו, שתהא סבורה שדעתו לקיים נדריה, והוא אינו מתכוין לכך, אלא שיפר לה לאחר מיכן, מפר אפילו מכאן ועד עשרה ימים	
אבל שמע וקיים, או ששמע ושתק ומת ביום של אחריו, אין יכול להפר, כיון שהבעל הארוס קיים אותו	מתיב רבא , אימתי אמרו מת הבעל, נתרוקנה רשות לאב למפר נדריה, בזמן שלא שמע הבעל על נדרה לפני מותו, או ששמע ושתק (ומת בו ביום), או ששמע והפר, ומת בו ביום
קושית רבא על רב חנינא - מאי לאו שמע ושתק ומת ביום של אחריו, בשותק על מנת למיקט, דכיון דפסק ותני שמע ושתק ומת ביום שלאחריו אין יכול להפר, כל שתיקה במשמע, אפילו ע"מ למיקט, אלמא הך שתיקה נמי מקיימת ואין יכול להפר לאחר עשרה ימים?	
תירוץ - לא, הברייתא מיירי בשותק על מנת לקיים (1), שיהא הנדר מקויים בכך, כלומר שקיימו בלבו, אבל אם שתק ע"מ למיקט, אה"נ לאו הקמה היא, ויכול להפר אפילו לאחר עשרה ימים	
קושית רבא על רב חנינא - אי הכי, היינו שמע וקיים,	
תירוץ - אלא, בשותק סתם, שלא גמר בלבו שיהא מקויים מעתה, ולא שתק גם כן על מנת למיקט, אלא שתק סתם, אבל אם שתק ע"מ למיקט, אה"נ לאו הקמה היא, ויכול להפר אפילו לאחר עשרה ימים	
(1) ולא דמי האי שותק ע"מ לקיים דאמר הכא לשותק ע"מ לקיים דאמרינן לקמן (נדרים דף עט.), כדנפרש עלה דההיא ודכוותה אשכחן בהש"ס טובא תרי גווני בחד לישנא	

If you would like the shakla vetarya summaries emailed directly to you (before it is posted on the website), or to give feedback, please email blumenfeldyaakov@gmail.com.